Kaštonų Street 1 near the city's centre. The earliest discovered finds (ceramics) date to the 15th – first half of the 16th century. The remains of the stone foundation from the building that previously stood at this site were recorded during the investigation.

JONIŠKIS

Vilnius Morkūnas,
Bronius Dakanis

Miesto aikštė Joniškyje

Vadovaudamasi UAB „Joniškio projektas" 2009 m. parengtu vandentiekio ir nuotekų tinklų pajungimo į Joniškio pašto pastatą Miesto aikštėje 2c projektu, ISS atliko šios Joniškio senamiesčio (A19010) vietos žvalgomuosius tyrimus, o po to žvalgė tranšėjų kasimą jų paklojimui.

Įvertinus anksčiau įrengtas gausias įvairias komunikacijų linijas, tyrimai vykdyti 3 vietose: suprojektuotos vandentiekio trasos Š dalyje Joniškio pašto sklypo P pakraštyje, į Š nuo P sklypo riboje pastatytos betoninės tvoros ir medžių linijos, į R nuo kiemo šulinio, į P nuo pašto pastato PR kampo bei tako į sklypo kiemą ir pastatą, vejoje (čia tirtas šurfas 1); suprojektuoto nuotekyno vidurinėje dalyje, pašto pastato sklypo ŠR kampe, į V nuo sklypo tinklo tvoros, į Š nuo ūkinio pastato – garažų, į PR nuo esamo nuotekyno šulinio (šurfas 2) ir į P nuo pašto sklypo ir jo tvoros, gretimame Joniškio vartotojų kooperatyvo sklype, į ŠR nuo gyvenamojo namo, į ŠR nuo vandentiekio šulinio, į R nuo gėlyno, vejoje (šurfas 3). Iš viso šurfuose ištirtas 6,75 m^2 plotas. Netirta suprojektuoto nuotekyno linijos V dalyje, tarp pašto pastato ir antrosios tyrimų vietos, prie R sklypo ribos bei komunikacijų šulinio, į kurį bus jungiamas suprojektuotas nuotekynas. Čia gruntas jau sumaišytas tiesiant senąją kanalizacijos liniją, kurios vietoje bus įrengiama naujoji. Taip pat netirta ir tarp R pašto sklypo ribos ir suprojektuoto nuotekyno R galo, prie Baltosios sinagogos, nes toje vietoje yra iš didelių betono plokščių įrengtas įvažiavimas į veikiančius privačius garažus (vidurinėje nuotekyno linijos dalyje) ir įvažiavimas iš Miesto aikštės su asfalto danga (R gale). Šurfuose, tirtuose šalia Baltosios sinagogos PR kampo, esančio prie pat suprojektuoto nuotekyno R galo, XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis buvo 0,76–1,02 m gylyje (šurfas 2), o dar arčiau nuotekyno, šurfe 5 – net 1,5 m gylyje (2006 m. ISS tyrimai).

Šurfai tirti iki 1,94 m (šurfas 2), 1,7 m (šurfas 1) ir 1,68 m (šurfas 3) gylio – iki įžemio šurfe 1 paliekant neišardytas atidengto pastato pamato liekanas ir nuogrindos dalį, o šurfe 3 – spėjamų namo ir krosnies pamatų išlikusius fragmentus.

Ištyrus šurfus nustatyta, jog suprojektuotos vandentiekio linijos Š dalyje tirtame šurfe 1 archeologiškai vertingi senojo miesto vietos kultūrinių sluoksnių horizontai prasidėjo 0,7–1 m gylyje, po stogo molio čerpių duženų ir pelenų sluoksniais, o aptikti pastato pamatų akmenys – 1,08–1,31 m, nuogrindos – 1,44 m gylyje. Vandentiekio linijos P dalyje tirtame šurfe 3 kultūrinis sluoksnis buvo maždaug 95 cm gylyje, spėjamų namo ir krosnies pamatų fragmentų akmenys – 0,94–1,24 m gylyje. Suprojektuotos nuotekų linijos vidurinėje dalyje tirtame šurfe 2 kultūrinis sluoksnis prasidėjo maždaug 1,5 m gylyje, po 1,1–1,18 m gylyje atidengtu buvusios gatvės akmenų grindiniu.



0 3 cm

1 pav. Geležiniai dirbiniai iš šurfo 1 žemutinių sluoksnių. B. Dakanio nuotr.

Fig. 1. Iron artefacts from the lower layers in test pit 1.



0 3 cm

2 pav. Puodo fragmentas iš šurfo 1 žemutinių sluoksnių. B. Dakanio nuotr.

Fig. 2. A pot fragment from the lower layers in test pit 1.



0 2 cm

3 pav. Vąšelis iš šurfo 3. B. Dakanio nuotr.

Fig. 3. The crochet hook from test pit 3.

Pagal šurfų 1–3 tyrimų duomenis suprojektuotų komunikacijos trasų vietose identifikuoti archeologiškai vertingi kultūriniai sluoksniai. Vandentiekio trasos Š dalyje (*šurfe 1*), po apie 8 cm storio stogo čerpių duženų, apie 12 cm storio pilkos peleningos žemės, apie 10–18 cm storio molio su degėsiais ir pavieniais anglimis sluoksniais, yra apie 75 cm storio kultūrinis sluoksnis, susidedantis iš pelenų (apie 12–20 cm), juodos ir pilkos organikos – medienos, puvėsių (apie 10–18 cm) ir durpžemio (apie 50 cm) tarpsluoksnių su archeologiniais radiniais. Trasos P dalyje (*šurfe 3*), po maišyto grunto sluoksniu, maždaug 1 m gylyje atsidengė apie 40 cm storio kultūrinis sluoksnis iš molio, juodos žemės ir degėsių tarpsluoksnių su radiniais. *Šurfe 2* nuotekų trasos vietoje maždaug 25–40 cm storio kultūrinį sluoksnį po akmenų grindiniu ir molinga rusva žeme sudarė juodos degėsingos (apie 10–16 cm storio) ir juodos rusvo atspalvio (apie 25–40 cm storio) žemės, buvusios virš įžemio, tarpsluoksniai su archeologiniais radiniais.

Tiriant pašto aplinką, aptikta labai oksidavusi žalvarinė moneta (?), kalvio darbo vinys ir pasagvinės, bato pasagėlė, geležinė diržo sagtis (1 pav.), keraminių stogo čerpių ir puodyninių koklių fragmentai, žiestų puodų (kelių puoštų banguotiniu ornamentu (2 pav.) bei fajanso, porceliano ir stiklo indų šukės, kaulinis ornamentuotas vąšelis (3 pav.), akmeninio galąstuvo dalis ir kt. – iš viso 191 archeologinis radinys (iš šurfo 1 – 128, šurfo 2 – 23 ir šurfo 3 – 40) bei daugiau kaip 20 gyvūnų kaulų (visi iš šurfo 1).

Archeologinių tyrimų metu kultūriniame sluoksnyje rasti dirbiniai ar jų fragmentai datuojami XVII–XVIII a.

The field evaluation in Miesto Square in Joniškis

In 2009, ISS excavated three test pits (a total of 6.75 m^2) at the planned site of the water and sewer lines to be laid to the Joniškis post office building at Miesto Square 2c (Joniš- kis, North Lithuania). A 17th–18th-century cultural layer with iron artefacts (Fig. 1), ceramic sherds (Fig. 2), and a crochet hook (Fig. 3) was discovered at a depth of 0.76–1.5 m in the test pits. The finds date to the 17th–18th centuries.

KAUNAS

Algirdas Žalnierius

Žvalgymai G. Zikaro, Paminklų, A. Mackevičiaus gatvėse

2009 m. birželio–liepos mėnesiais buvo tiesiami elektros kabeliai G. Zikaro, Paminklų, A. Mackevičiaus gatvėse. Ši teritorija patenka į Kauno senamiesčio ribas, yra jo R pakraštyje, todėl žemės kasimo darbų metu buvo atliekami tik archeologiniai žvalgymai. Ankstesnių tyrinėjimų ir žvalgymų metu nustatyta, kad šioje teritorijoje nesusidaręs intensyvesnis kultūrinis sluoksnis, vyrauja medinis menkavertis užstatymas. Šios gatvės skiria 52, 53, 54 ir 55 kvartalus. Visa ši teritorija urbanizuota palyginti vėlai, XV–XVIII a. ji nepateko į magdeburginio Kauno miesto ribas. 1463 m. karaliaus Kazimiero Jogailaičio privilegijoje miesto riba buvo kalvos, vadinamos Antakalniu, šlaito apačioje (dabar Šauklių gatvė). Į kalvą kylanti teritorija priklausė Šv. Mikalojaus bažnyčiai, prie kurios 1624 m. įsikūrė benediktinių vienuolynas. Šventoriaus ir vienuolyno R riba sutapo su dabartine J. Jablonskio g. Kalvos teritorija į R nuo šios gatvės iki XVIII a. pabaigos buvo neužstatyta, greičiausiai naudojama ūkiniams tikslams – daržams ir ganykloms (?). XVI–XVII a. aktuose minimas virš bažnyčios ant kalvos stovintis vėjo malūnas ir plytinė. Daugybėje žinomų XVIII a. Kauno miesto planų teritorija aukščiau Šv. Mikalojaus bažnyčios vaizduojama neužstatyta. Kiek žemiau, dabartinio Pakopų tako vietoje, turėjo būti greičiausiai medinė miesto siena su Neries vartais.

1796 m. Kaunui tapus Rusijos imperijos pasienio miestu, buvo parengtas bastioninių įtvirtinimų Antakalnyje projektas. Projektas buvo pradėtas realizuoti, bet, pasikeitus politinei situacijai, darbai nutrūko. Kalno viršuje buvo pastatytas dvigubas artilerijos redutas, apsuptas apkasų. XIX a. šioje vietoje buvo pastatyta 9-oji artilerijos baterija, jos likučiai išlikę dabartinės Aukštesnės meno mokyklos – Kauno kolegijos teritorijoje (dabar A. Mackevičiaus gatvė 27).

1847 m. caro patvirtintame generaliniame Kauno miesto išplėtimo projekte visa Antakalnio teritorija įtraukta į miesto ribas. Antakalnis dokumentuose vadinamas Ąžuolų kalnu. 1871 m. miesto išplėtimo projekte padaryta korektūra, šią teritoriją suskirstant atskirais sklypais, kurie gana greitai užstatyti mediniais pastatais. XIX–XX a. visoje teritorijoje vyravo medinis ir mūrinis individualių namų apstatymas su sodais ir daržais.

Nauji elektros kabeliai buvo klojami šaligatvyje ir žaliose vejose prie sklypų tvorų. A. Mackevičiaus gatvėje kabeliai tiesti abiejose gatvės pusėse. Daugelyje vietų rasti anksčiau perkasti kultūriniai sluoksniai, beveik